

Nowe stanowiska roślin naczyniowych na obszarze Podlaskiego Przełomu Bugu i terenach przyległych – cz. 2. Gatunki zagrożone w regionie

MAREK WIERZBA, TOMASZ LASKOWSKI, PAWEŁ MARCINIUK i PIOTR SIKORSKI

WIERZBA, M., LASKOWSKI, T., MARCINIUK, P. AND SIKORSKI, P. 2008. New localities of vascular plants in the Podlasie Bug Gap region and adjacent areas – part 2. Endangered vascular plants in the region. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 15(2): 177–182. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: The paper presented is a study of flora in the area of the Podlasie Bug Gap region and adjacent areas that are part of the Northern Mazowsze region, southern and northern Podlasie and northern part of Polesie region. Between 1995 and 2007, 142 new localizations of 75 rare vascular plants in this area were recorded. 73 of them are on the regional “red lists” of endangered vascular species.

KEY WORDS: flora, endangered species, new localities, Bug river

T. Laskowski, ul. Węgrowka 5, PL-03-507 Warszawa, Polska; e-mail: tlaskowski@wp.pl; P. Marciniuk i M. Wierzba, Zakład Botaniki, Instytut Biologii, Akademia Podlaska, ul. Prusa 12, PL-08-110 Siedlce, Polska; e-mail: pawelm@ap.siedlce.pl, salix@ap.siedlce.pl; P. Sikorski, Katedra Ochrony Środowiska, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, SGGW, ul. Nowoursynowska 159, PL-02-787 Warszawa, Polska; e-mail: piotr_sikorski@sggw.pl

WSTĘP

Niniejsza praca stanowi kontynuację wykazu niepublikowanych dotychczas stanowisk gatunków roślin naczyniowych znalezionych w latach 1995–2007 w mezoregionie Podlaski Przełom Bugu i na terenach sąsiednich (LASKOWSKI i in. 2008). Zawarto w niej dane o rozmieszczeniu 142 stanowisk, 75 gatunków zagrożonych i rzadziej spotykanych w regionie. W grupie tej 46 taksonów znajduje się na regionalnych „czerwonych listach roślin zagrożonych” (GŁOWACKI i in. 2002; KUCHARCZYK & WÓJCIAK 1995).

Wykaz roślin zestawiono alfabetycznie. Nazwy roślin przyjęto za MIRKIEM i in. (2002). Lokalizację wskazywano względem najbliższej miejscowości oraz siatki kwadratów ATPOL (ZAJĄC 1975). Za pojedyncze stanowisko uznano obecność taksonu w kwadracie o boku 2,5 km. W nawiasach przed kodem kwadratu umieszczano skrót gminy, na terenie której znajduje się dane stanowisko, stosując następujące symbole: Ci – Ciechanów, Dr – Drohiczyń, JP – Janów Podlaski, KL – Kosów Lacki, Kn – Konstancynów, Ko – Korczew, Mi – Mielnik, Pe – Perlejewo, Pl – Platerów, Re – Repki, Ro – Rokitno, Sa – Sarnaki,

SK – Stara Kornica, Te – Terespol, Za – Zalesie, ZK – Zaręby Kościelne. Po opisach stanowisk podano informacje o zamieszczeniu gatunku na regionalnych „czerwonych listach” roślin naczyniowych (GŁOWACKI i in. 2003; KUCHARCZYK & WÓJCIAK 1995) – RCL.

WYKAZ STANOWISK

Ajuga genevensis – Kilkadziesiąt pędów na skraju lasu przy drodze między wioskami Walim i Litewniki Nowe (Sa, FD1923) oraz w ciepłolubnych murawach i zaroślach na SW od Horbowa (Za, GD3222), kilkanaście pędów w lasach na N od wsi Rusków (Pl, FD1802), na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1010), pojedyncze pędy w dąbrowie na NE od Osłowa (Mi, GD0011) oraz w dołach po eksploatacji kredy między Walimem i Kornicą (SK, GD2000).

Alisma lanceolatum – Kilka osobników w obniżeniu tarasu zalewowego Bugu na N od miejscowości Samowicze (Te, GD2421) – RCL.

Anthericum ramosum – Kilka osobników w okrajkach i zaroślach na N i NE od Osłowa (Mi, GD0010, GD0011), na przydrożu drogi leśnej z Chybowa do Litewnik Starych (Sa, FD1902), w murawach na SW od Horbowa (Za, GD3222) i na skraju lasu, przy stacji przeładunkowej Kowalewo, na SE od Lachówki Dużej (Za, GD3333) – RCL.

Arabis hirsuta – Pojedyncze osobniki w murawie kserotermicznej na NW od Mogielnicy (Ko, FC9731) i na siedlisku ruderalnym w ośrodku wypoczynkowym w Mierzwicach Starych (Sa, GD0020) – RCL.

Aristolochia clematitis – Kilka pędów na krawędzi doliny Krzyny, przy ośrodku wypoczynkowym w Neplach (Te, GD2324) – pierwsze stwierdzenie na badanym odcinku doliny Bugu. Stanowisko antropogeniczne – uciekinier z uprawy.

Arnoseris minima – Nielicznie osobniki na piaszczystych polach w okolicy wsi Litewniki Stare Kolonia (Sa, FD1913).

Asparagus officinalis – Pojedyncze osobniki w murawach na E od wsi Żuki (Te, GD3423) i na NE od Osłowa (Mi, GD0010).

Asperula tinctoria – Kilka pędów w murawie i zaroślach w kompleksie leśnym „Zabuże” na S od wsi Mierzvice Stare (Sa, GD0020) oraz w murawach i okrajkach na NE od Osłowa (Mi, GD0010) – RCL.

Astragalus arenarius – Liczne osobniki w murawie, na skraju boru na W od wsi Sutno (Mi, GD0023) i przy fortach w Kozerówce koło Drohiczyzna (Dr, FD9830) – RCL.

Barbarea vulgaris – Kilka pędów na wilgotnych łąkach na N od wsi Bohukały (Te, GD2311) – RCL.

Brachypodium pinnatum – Duży płat w dąbrowie świetlistej i przyległych murawach na SW od Horbowa (Za, GD3222), w dąbrowie na NE od Osłowa (Mi, GD0010) – RCL.

Bromus benekenii – Płat o powierzchni kilku m², w lesie na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1902) – RCL.

Campanula cervicaria – Kilka osobników na zrębie w lesie na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1901, FD1903) i przy drodze w kompleksie leśnym na N od Wandopola (Kn, GD1023).

Carduus nutans – Kilkaset osobników w murawach pokrywających forty na E od Polatycz (Te, GD3401).

Carex appropinquata – Kilkanaście kęp na mokrej łące we wsi Kijowiec (Za, GD3310).

Carex cespitosa – Masowo na wilgotnej łące, w pobliżu oczyszczalni ścieków w Sarnakach (Sa, FD0922) oraz na N od wsi Bohukały (Te, GD2311).

Carex caryophyllea – Kilka osobników w murawach na SW od Horbowa (Za, GD3222).

Carex distans – Kilka pędów na łące w Kijowcu (Za, GD3310) – RCL.

Carex flacca – Masowo na N od Bohukałów (Te, GD2311), licznie w mokrym wrzosowisku na N od wsi Klimczyce (Sa, FD0910) – RCL.

Carex flava – Kilkanaście osobników na torfowisku niskim we wsi Kijowiec (Za, GD3310).

Carex paniculata – Kilkadziesiąt kęp przy źródliku i strumieniu w Kijowcu (Za, GD3310), kilka kęp przy źródliku w dolinie Pomaranki na SW od Kuczukówki (Za, GD3212).

Carlina intermedia – Licznie w żwirowni na NE od Osłowa (Mi, GD0011) – RCL.

Conium maculatum – Kilkudziesięciopędowy płat na skraju młodnika sosnowego we wsi Łęgi (Te, GD2302) oraz przy torach kolejowych w pobliżu stacji przeładunkowej Kowalewo na S od Wólki Dobryńskiej (Za, GD3332).

Corydalis cava – Licznie w grądach niskich i łągach na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1902), na E od Wygody (JP, GD1230), w dolinie Pomaranki na W od Kuczukówki (Za, GD3212) i mniej licznie w grądzie na SW od Horbowa (Za, GD3222) – RCL.

Crepis praemorsa – Kilka pędów w dąbrowie świetlistej na SE od Mierzwic Starych (Sa, GD0020) – RCL.

Cucubalus baccifer – Kilka osobników w zaroślach wiklinowych w zakolu Bugu na NW od Mogielnicy oraz masowo w zaroślach łągowych we wsi Bużyska (Ko, FC9731) – RCL.

Draba nemorosa – Kilka osobników w murawie na krawędzi doliny Bugu na NE od Drażniewa (Ko, FD0801) – RCL.

Dryopteris dilatata s. lato – Kilka kęp we wschodniej części lasu na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1021) – RCL.

Elymus caninum – Kilkadziesiąt pędów w grądzie na E od Cieleśnicy (Ro, GD2213), licznie w ciepłolubnych zaroślach we wsi Bużyska (Ko, FC9731).

Equisetum hyemale – Płat o powierzchni 3m² w oddziale 344 lasu na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1011), mniejsze skupiska gatunku w kompleksach leśnych na S i N od wsi Kolonia Litewniki Stare (Sa, FD1902, FD1912, FD1913).

Festuca guestphalica – Licznie w murawach w obrębie wysoczyzny morenowej i jej zboczy w Osnówce (Pe, FC8623) oraz w Grannem (Pe, FC8613).

Festuca polesica – Dość liczna w murawach piaskowych na NE od Gąsiorowa (ZK, FC6431), w okolicach Zgleczewa Szlacheckiego (ZK, FC6422), Zuzeli (ZK, FC6423) i Leśnik (Pe, FC8602) – RCL.

Filipendula vulgaris – Kilkanaście osobników w murawie na NW od Rozwadowa (Sa, FD0923), w murawach i zaroślach na N i NE od Osłowa (Mi, GD0010), kilka osobników w murawie na SW od Horbowa (Za, GD3222).

Genista germanica – Kilkupędowe stanowiska gatunku w okrajach borów na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1010) – RCL.

Geranium sanguineum – Liczne osobniki w dąbrowie świetlistej i przylegających do niej murawach na SW od Horbowa (Za, GD3222).

Gymnocarpium dryopteris – Nieliczne osobniki w grądach na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1903), na S od Litewnik Starych (Sa, FD1912) i w kompleksie leśnym „Lipowiec” (Sa, FD0911) – RCL.

Helianthemum nummularium subsp. *obscurum* – Nieliczne osobniki na skraju drogi z Litewnik Nowych do Walima (Sa, FD1923) oraz w murawach na NE od Osłowa (Mi, GD0010) i przy fortach w Kozerówce koło Drohiczyzna (Dr, FD9830).

Hieracium piloselloides – Nielicznie w murawach i ciepłolubnych zaroślach na NE od Osłowa (Mi, GD0010) – RCL.

Hippuris vulgaris – Pojedyncze osobniki na obrzeżu starorzeczy na N od Bubla Starego (GD1102) i na NE od Janowa Podlaskiego (JP, GD1122) – RCL.

Hypericum maculatum – Kilkanaście osobników na zmienno wilgotnych łąkach na SW od Horbowa (Za, GD3222) – RCL.

Hypericum montanum – Kilkanaście osobników na zrębach na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1010) i na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1902) oraz w widnych lasach liściastych i przy zaroślach w okolicach Wólki Zamkowej (Dr, FC9732), na E od wsi Binduga (Sa, FD0911), na NE od Osłowa (Mi, GD0010) i na SW od Horbowa (Za, GD3222) – RCL.

Hypochoeris maculata – Dwa osobniki w murawie na skłonie krawędzi morenowej na E od Drohiczyna (Dr, FC9744) i jeden w murawie na NE od Osłowa (Mi, GD0010) – RCL.

Inula salicina – Kilkusetpędowe populacje gatunku na wilgotnych łąkach między Rozwadowem a Mierzwicami Nowymi (Sa, FD0923), na polanie w kompleksie leśnym Zabuze na S od wsi Mierzvice Stare (Sa, GD0020), pojedyncze osobniki również w dąbrowie świetlistej na NW od wsi Bojary (KL, FC7302) – RCL.

Isopyrum thalictroides – Masowo w łąkach i grądach niskich na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1902), na S od Wólki Dobryńskiej (Za, GD3332), na S od Kłody Dużej (Za, GD4202) i na SW od Horbowa (Za, GD3222) – RCL.

Laserpitium latifolium – Kilka płonnych pędów na siedlisku grądowym w lesie na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1021) – RCL.

Lathraea squamaria – Liczne kwitnące pędy w grądach i łąkach na E od Chotyłowa (Za, GD4202), na N od Kolonii Litewniki Stare (Sa, FD1902) i Mierzwicach Starych (Sa, GD0010) – RCL.

Lepidium campestre – Kilka kwitnących egzemplarzy w na polanie na N od Kolonii Litewnik Starych (Sa, FD1903). Stanowisko na granicy zasięgu.

Luzula luzuloides – Kilkanaście kęp w świetlistej dąbrowie kompleksu leśnego „Lipowiec” na N od Franopola (Sa, FD0911) – RCL.

Melandrium rubrum – Kilkusetpędowe płyty o powierzchni powyżej 100 m² w kompleksie leśnym „Wisielec” na S od Litewnik Starych (Sa, FD1922) – RCL.

Mercurialis perennis – Pospolicie w grądach i łąkach kompleksu leśnego na N od Kolonii Litewnik Stare (Sa, FD1902).

Myosotis caespitosa – Nielicznie w obrębie torfowisk aluwialnych i wilgotnych łąk na NE od Zabuzia (Sa, GD0021) – RCL.

Peucedanum cervaria – Masowo w prześwietlonym lesie sosnowym na S od wsi Mierzvice Stare (Sa, GD0020) oraz w lasach i murawach na NE od Osłowa (Mi, GD0010).

Pimpinella major – Pojedyncze osobniki w okrajku lasu, przy torze kolejowym na E od Chotyłowa (Za, GD4202) i na polanie na S od wsi Mierzvice Stare (Sa, GD0020).

Polygala amarella – Licznie na mokrych łąkach na NW od Rozwadowa (Sa, FD0923) – RCL.

Potentilla alba – Po kilka (kilkanaście) osobników w dąbrowach świetlistych: na NE od Osłowa (Mi, GD0010), na SW od Horbowa (Za, GD3222) i przy stacji przeładunkowej Podsędków na SE od Lachówki Dużej (Za, GD3333).

Pulmonaria angustifolia – Kilka osobników w dąbrowie na S od wsi Kózki (Sa, FD0911) – RCL.

Pyrola chlorantha – Pojedyncze okazy w kompleksach leśnych w okolicach wsi Litewniki Nowe (Sa, FD1913), na N od Kolonii Litewnik Starych (Sa, FD1903), na SE od Kłody Dużej (Za, GD3233) i na N od Podolanki (Te, GD3430) – RCL.

Pyrola rotundifolia – Kilkanaście pędów w dołach po eksploatacji kredy na SE od Walima (Sa, FD2003) i na obrzeżu boru na W od Sutna (Mi, GD0023).

Salix starkeana – Kilka krzewów na skraju dąbrowy świetlistej na SW od Horbowa (Za, GD3222) – RCL.

Scrophularia umbrosa – Kilka pędów na NE od Sarnak przy rzece Sarenka (Sa, FD0922), nieznacznie przy strumieniu Pomaranka na W od Kuczukówki (Za, GD3212), przy cieku wodnym w Kijowcu (Za, GD3310) i przy śródleśnym torfowisku na S od Wólki Dobryńskiej (Za, GD3332).

Sedum reflexum – Kilka pędów na brzegu boru sosnowego pomiędzy wioskami Walim i Kornica (SK, FD0003) oraz w murawach na terasach holocenijskich w dolinie Bugu w Niemirowie (Mi, GD1101) i na NE od Gąsiorowa (ZK, FC6431) – RCL. Stanowiska prawdopodobnie synantropijne.

Seseli annuum – Liczne osobniki w murawach na NE od Osłowa (Mi, GD0010), w Kozerówce koło Drohiczyzna (Dr, FD9830) i na SW od Horbowa (Za, GD3222).

Stachys recta – Kilkadziesiąt pędów w murawach na S od wsi Mierzvice Stare (Sa, GD0020), na NE od Osłowa (Mi, GD0010) i na SW od Horbowa (Za, GD3222), kilka osobników w wąwozie na SW od Zabuża (Sa, GD0031) – RCL.

Teucrium scordium – Kilkadziesiąt osobników przy starorzeczach Bugu na E od Michałkowa (Te, GD4313), w okolicach Murawca (Te, GD3423) i Żuków (Te, GD3433), pojedyncze pędy na łąkach na S od Janowa Podlaskiego (JP, GD2101) – RCL.

Thalictrum aquilegifolium – Nieliczne osobniki w dąbrowie na SW od Horbowa (Za, GD3222) oraz przy drodze leśnej obok stacji przeładunkowej Kowalewo na S od Wólki Dobryńskiej (Za, GD3332) – RCL.

Thalictrum lucidum – Kilka pędów na wilgotnych, ekstensywnie użytkowanych łąkach w dolinie Krzny koło Horbowa (Za, GD3222) i Kuczukówki (Za, GD3212).

Thalictrum minus – Licznie wzdłuż drogi z Litewnik Nowych do Walima (Sa, FD1923), kilka osobników w lesie na S od Litewnik Starych (Sa, FD1922), w dąbrowie i murawach na NE od Osłowa (Mi, GD0010), pojedyncze pędy przy drodze pożarowej numer 12 w środkowej części kompleksu (Sa, FD1902) i w murawie na SW od Horbowa (Za, GD3222).

Thesium ebracteatum – Masowo w murawie na SW od Horbowa (Za, GD3222) i na polanie na S od wsi Mierzvice Stare (Sa, GD0020) – RCL.

Thesium linophyllum – Kilkaset pędów na parareźninie inicjalnej w zwirowni na NE od wsi Osłowo (Mi, GD0010) – RCL.

Trifolium rubens – Kilka osobników przy drodze leśnej na E od wsi Litewniki Nowe (Sa, GD1010) – RCL.

Veronica teucrium – Kilkanaście osobników w murawach na SW od Horbowa (Za, GD3222) oraz w murawach i zaroślach w okolicach Bużysk (Ko, FD0717), w Wojtkowicach-Glinnych (Ci, FC7630) i w Broku (Br, FC6275) – RCL.

Vicia cassubica – Licznie na obrzeżach drogi z Litewnik Nowych do Walima (Sa, FD1923) – RCL.

Vicia pisiformis – Około stępędowa kępa w murawie, na skarpie w Mierzwicach Starych (Sa, GD0010) – RCL.

Vicia tenuifolia – Masowo w murawach na NE od Osłowa (Mi, GD0010), mniej licznie na krawędzi doliny Bugu między Wasilewem Szlacheckim i Wirowem (Re, FC9720) – RCL.

Viola hirta – Licznie w zaroślach i murawach na NE od Osłowa (Mi, GD0010), nielicznie w grądach, zaroślach i murawach na krawędziach doliny Bugu w okolicach Gnojna (Sa, GD1100) – RCL.

LITERATURA

- GŁOWACKI Z., FALKOWSKI M., KRECHOWSKI J., MARCINIUK J., MARCINIUK P., NOWICKA-FALKOWSKA K. & WIERZBA M. 2002. Czerwona lista roślin naczyniowych Niziny Południopodlaskiej. – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **2**(59): 5–41.
- KUCHARCZYK M. & WÓCIĄK J. 1995. Ginące i zagrożone gatunki roślin naczyniowych Wyżyny Lubelskiej, Roztocza, Wołynia Zachodniego i Polesia Lubelskiego. – *Ochr. Przyr.* **52**: 33–46.
- LASKOWSKI T., MARCINIUK P., SIKORSKI P. & WIERZBA M. 2008. Nowe stanowiska roślin naczyniowych na obszarze Podlaskiego Przełomu Bugu i terenach przyległych – cz. I. Gatunki chronione i zagrożone w Polsce. – *Fragm. Flor. Geobot. Polonica* **15**(2): 171–175.

- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA, ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiad. Bot. **22**(3): 154–155.

SUMMARY

The paper consists of the data of about 142 localities of 75 endangered and rare vascular plants in the region. The names are used after MIREK *et al.* (2002). The sites were localized in the area of the nearest city in a square of an ATPOL system (2.5 × 2.5 km). In the brackets, before the code of the square, an abbreviation of the community is given where the single site is located. The following abbreviations are used: Ci – Ciechanów, Dr – Drohiczyn, JP – Janów Podlaski, KL – Kosów Lacki, Kn – Konstantynów, Ko – Korczew, Mi – Mielnik, Pe – Perlejewo, Pl – Platerów, Re – Repki, Ro – Rokitno, Sa – Sarnaki, Te – Terespol, Za – Zalesie, ZK – Zaręby Kościelne. After the description of the localities, the abbreviations were used indicating if the species is included in the regional red lists of threatened species (GŁOWACKI *et al.* 2003; KUCHARCZYK & WÓJCIAK 1995) – RCL.

Przyjęto do druku: 04.06.2008 r.